

Федор Катерина

(м.Миколаїв)

ДІЯЛЬНІСТЬ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА ЗА КОРДОНОМ

Розглядається діяльність видатного українського педагога та громадського діяча Михайла Драгоманова за кордоном. Проаналізовано вплив ідей Драгоманова на розвиток освіти та культури у країнах, де відбувалась його активна педагогічна та громадська діяльність.

Михайло Драгоманов – видатний український і громадський діяч, публіцист, історик, етнограф, філософ та педагог. Це людина різнобічних наукових зацікавлень і спрямувань, широкого діапазну практичної дії. Протягом життя Драгоманов глибоко вивчав історію свого народу та народів Європи, намагаючись зрозуміти шляхи людської цивілізації. Він прагнув витягти з цього осмислення чітку перспективу для творчого саморозвитку України.

Народився український діяч 18 вересня 1841 р. у Гадячі на Полтавщині, у родині дрібномаєтних дворян, нащадків козацької старшини. Михайло Драгоманов виріс із сильними національними та патріотичними переконаннями. Від свого батька та матері він вчився цінувати українську культуру, мову та історію. Родинні розмови про історію України та героїчні подвиги козаків та інших історичних героїв залишили вагомий слід у його свідомості та серці. Під час навчання у Полтавській гімназії відбувалося формування світогляду майбутнього публіциста під егідою учителя О. І. Строніна, який зацікавив його до вивчення історичних та політичних праць, а також творів українських та світових письменників.

Восени 1859 р. Михайло вступає до Київського університету на історико-філологічний факультет. У Києві в юнака відкриваються значно розширені можливості для поглиблення освіти та більш повного вивчення соціальних та політичних процесів. Це стає можливим завдяки динамічному та нестабільному студентському середовищу, яке постійно породжує нові виклики. Він намагався встигати й органічно поєднувати процес з практичною громадською роботою. Момент, виступу М. Драгоманова в Києві під час перевезення праху Тараса Шевченка до Чернечої гори відіграв важливу роль у його політичному та громадському розвитку. Слова, сказані тоді ще юним промовцем: «Кожний, хто йде служити народу, тим самим надіває на себе терновий вінець» [1]. Ці слова у майбутньому виявляться пророчими.

Закінчивши університет, М. Драгоманов працює в Другій київській гімназії. Саме педагогічна діяльність приводить його у 1863 р. до Київської «Громади». Тут він познайомився з видатними особистостями того часу, такими як В. Антонович, П. Житецький, М. Лисенко та іншими відомими тогочасними діячами. Діяльність у громаді М. Драгоманова орієнтована на зближення шкільної сфери до реального життя, поширення освіти серед широких мас та максимальне підвищення її ефективності у суспільстві.[2].

Свою діяльність за кордоном М. Драгоманов розпочав після підписаного Емського указу, коли був змушений покинути Російську імперію. Його час у екзилі був важливим періодом для розвитку української культури та національного руху.

Михайло відзначався активною науковою діяльністю та філософськими роздумами. Він навчався у Женевському та Берлінському університетах, де вивчав філософію, філологію та право. Ця освіта надала йому глибокі знання європейських ідей і політичних систем.

Він заснував та керував у Женеві «Революційною партією соціалістів-революціонерів», яка виступала за ідеї соціалізму та національної незалежності України. Важливо відзначити, що Драгоманов відстоював ідеї соціальної справедливості та рівності, а також підтримував українську мову і культуру.

Один із важливих аспектів його діяльності за кордоном була робота у галузі освіти. М. Драгоманов заснував та очолив Українське вчене товариство у Женеві, яке сприяло поширенню української освіти серед української еміграції. Він видавав важливі педагогічні праці, сприяв створенню бібліотек та лекторіїв, де проводилися лекції з різних галузей знань.

Одним із головних аспектів його діяльності була публікація різних видань, таких як «Зоря» та «Вісник соціально-економічний», у яких він публікував свої статті та рецензії про політику, культуру та суспільство. Він також проводив публічні лекції у різних європейських містах, розповідаючи про історію та культуру України, а також захищаючи ідеї національної самостійності.

Драгоманов підтримував інтернаціональний обмін інформацією та ідеями, співпрацюючи з представниками інших національностей. Він мав зв'язки з видатними особистостями того часу, такими як Фрідріх Енгельс, Жорж Санд, Ольга Кобилянська та інші. Ці зв'язки сприяли обміну ідеями та розширенню міжнародних контактів.

Він працював над вивченням української історії, етнографії та антропології. Відзначався своєю активною підтримкою українського національного руху та боротьби за права українців на світовій арені.

Усі аспекти його діяльності за кордоном свідчать про його важливий внесок у розвиток української культури та національного руху, про вагомий внесок у сприянні обміну ідеями між Україною та європейськими країнами світу.

М. Драгоманов залишається визнаним символом української національної свідомості і діячем, що вніс значний вклад у розвиток української культури та збереження національної ідентичності українського народу.

Література

1. Педагогічна спадщина М. Драгоманова. URL.: <https://sites.google.com/site/vitvikvas/pedagogicni-citanna/pedagogicna-spadsina-m-dragomanova>

2. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Драгоманов Михайло Петрович. URL.: <https://knu.ua/ua/geninf/osobystosti/dragomanov/>